

III. ATALA

2

EMAKUMEEN BERDINTASUNA ETA OSOTASUNA

Aurrekariak

Arartekoak, pertsonen eskubideak defendatzeko lanen barruan, emakumeen eta gizonen berdintasunaren printzipio konstituzionala ([EK 14. artikulua](#)) betetzen dela ziurtatu eta defendatzeko funtzioa dauka. Horretarako, euskal agintari publiko guztiei eskatzen die beharrezko neurriak har ditzatela, berdintasunaren eta sexuagatiko bereizkeriarik ezaren printzipio hori, ikuspegi formaletik harago, benetakoa eta eraginkorra bihurtu dadin, horretarako helburu hori zailtzen duten oztopoak era aktiboan baztertuz ([EK 9.2 artikulua](#)).

Berdintasunaren eta sexuagatiko bereizkeriarik ezaren eskubidean egiten den edozein urraketari dagokionez **euskal herri-administrazioen jarduerak edo jarduerak kontrolatzea** da, funtsean, Arartekoak berdintasunaren arloan duen funtzioa, **bai ikuspegi formaletik, bai ikuspegi materialek**. Ere horretan, geroz eta garrantzitsuagoa bilakatzen ari da administrazio desberdinei berdintasun materiala lortzeko ekintza positiboak martxan jartzeko eskatzea, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako [Eusko Legebiltzarraren 4/2005 Legeak](#) eta emakumeen eta gizonen benetako berdintasunerako [3/2007 Lege Organikoak](#) ezarritako parametroen arabera, lehen aipatutako aurreikuspen konstituzionalak garatuz.

Genero-indarkeria emakumeen giza eskubideen kontrako atentatu larria da eta, horren oinarrian, sexuagatik berdintasun printzipioa funtsean haustea dago. Hala, gure funtzioen artean ezinbesteko lehentasuna daukate genero-indarkeria ezabatze borroka eta ahaleginak, jakin badakigulako emakumeen aurkako indarkeriaren arrazoia emakume eta gizonen arteko egitura-desberdintasunean aurkitzen dela.

Arlo honetako jardueran proiektatzen dira, era berean, **emakumeen herritartasun oso eta aktiboaren eta protagonismo sozialaren** alde egiten duten ekimen desberdinen **sustapen eta bultzada**, oraindik emakumeak gizonen aldean gutxiesten dituzten inertzia kultural eta sozialen aurrean.

1. Kexarik aipagarrienak

1.1. Emakumeen bereizkeria jaien eta kulturaren arloan

Aurten ere, emakumeek kultura espazioetan duten berdintasunean esku hartu behar izan du Arartekoak. Zehazki, berriz ere azpimarratu nahi dugu **emakumeek alardeetan parte hartzeko** orduan duten arazoa. Emakumeen eta gizonen berdintasunaren alde lan egiten duten hainbat erakunde formalizatutako kexaren ondorioz, izan ere, erakunde honek bere jarrera azaldu behar izan du. Kexa horren harira ikusi ahal izan genuenez, Irungo III. Berdintasun Planak, berau egiteko partaidetza prozesuko ondorioetan proposatutakoaren aurka, ez zuen inolako jarduera aurreikuspenik jaso alardearen inguruan, eta, hala, entzungor egin zuen Irungo hiritarrak zatitzen dituen gatazka honetan, hain zuzen ere gizon eta emakumeen herriko ospakizun sozialik garrantzitsuenean izan dezaketen partaidetzaren harira. Bada, hori guztia kontuan hartuta, gaiari buruzko balorazio juridikoa egin genuen. Gure esku hartzearen ondorioz, **Arartekoaren abenduaren 29ko ebazpena** ezarri genuen. Horren bidez, Irungo Udalari gomendatzen zaio Berdintasunaren aldeko Planean beharrezko neurriak har ditzala, Alardean gizonezko eta emakumezkoen partaidetza parekideari buruzko arazo konpongabeari heltzeko. Horren harira, beraz, gure ustez plan horretan jardueraren bat sartu beharko litzateke, Irungo Udalak publikoki adieraz dezan alarde mistoa babesten duela, kontuan hartuta udala ordezkatzaren dutenek alarde tradizionalari soilik egiten diotela harrera, tratu okerra ematen zaiolarik alarde parekideari, berau ikusezin bihurtu eta balioz urritzen baitu erakunde mailan. Era berean, ekintzaren bat sartzeko komeni da, beharrezko neurriak har daitezten ospakizun honetan parte hartu nahi duten emakumeek aukera hori izan dezaten, gizonen baldintza berberetan. Azkenik, Irungo Udalari gomendatzen zaio beharrezko neurriak har ditzala alardeen arazoa konpontzeko, erakunde arteko espazio irekiaren esparruan topaketa eta elkarrizketarako guneak sortzeko (espazio horretan erakunde honek era aktiboan parte hartuko du, aurrerago azalduko dugun bezala), udalerriko Berdintasun Plana egiteko partaidetza metodologiaren harira sortutako sinergiek eskaintzen duten aukera aprobetxatuz.

1.2. Sexuaren araberako partaidetza parekidea kirolean

Aipatzeko modukoa iruditzen zaigu [Donostiako Udalak 2014an zehar izan duen erantzun positiboa](#), erakunde honek iaz emandako gomendioari dagokionez ([Arartekoaren 2013ko ekainaren 19ko ebazpena](#)). Horren bidez, [Gipuzkoako Foru Aldundiari](#) eta Donostiako Udalari gomendatzen zaie futboleko espazio publikoetan eta, bereziki, Kontxako hondartzan, neurriak har ditzaten eta txapelke-

ta maskulinoak eta femeninoak berdintasun irizpideei jarrai joki daitezten. Hori guztia, eskola adineko neskek tradizionalki gizon edo mutilenak izan diren kirol modalitateetan parte hartzeko eskatzen zuen kexa batean izan genuen esku hartzearen ondorio da. Horren harira, egiaztatu ahal izan dugunez udal hori eskola kiroleko programetan emakumeen partaidetza areagotzeko prozesua sustatzen ari da, aipatu gomendioan planteatzen genuen bezala. Gomendio horretan, hain zuzen ere, bide hori ezartzen genuen espazio publikoak kirolerako erabiltzean sexuaren arabera bereizkeria eraginkortasunez ezabatzen dela eta emakume eta neskek praktikatzeko duten kirolari ikusgarritasun, espazio eta presentzia gehiago ematen zaiola susta dadin.

Gainerako politika publikoetan bezala, eskola kirola sustatzean ere agintari publikoek genero ikuspegia sartu behar dute, [Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Eusko Legebiltzarraren Legean](#) eta [Emakume eta Gizonen Benetako Berdintasunerako 3/2007 Lege Organikoan](#) xedatutakoaren arabera. Izan ere, politika publikoak diseinatu eta betearazteko orduan, beharrezkoa da kontuan hartzea sexu baten zein bestearen presentziak eremu jakin batzuetan duen oreka falta, sozialki esleitzen diren itxaropen eta rolen gaineko sexismoaren ondorio izateaz gain, eragozpena delako pertsonen arteko benetako berdintasuna lortzeko orduan. Eremu horietako bat da kirol arloa, eta, zehazki, gehien gizonetzat dauden modalitateak, esaterako futbola.

Arartekoak oso positiboki baloratu du Donostiako Udalak 2014. urtean zehar emandako erantzuna, bai eta gure gomendioetan adierazitakoaren ildotik lan egiteko erakutsitako jarrera positiboa ere.

2. Araudi- eta gizarte-testuingurua

2014an ez da legezko edo arauzko erreforma esanguratsurik egin eremu honetan. Badago, hala ere, berritzailea delako azpimarratu behar den proposamenen bat. Berritzailea dela diogu, aldundien eremuan esparru juridiko berria sortzen delako, ea, hala, agintari publikoek emakume eta gizonen berdintasunaren arloan jarduteko dituzten aukerak handitzen direlako. Horrela bada, [Gipuzkoako Berdintasunerako Foru Arauaren proiektuaren](#) funtsezko helburua da eremu gipuzkoarrean sexuaren arabera berdintasun parametroa garatzea, esparru argi bat eta gida bat ezarriko delarik aldundiaren jarduerara desberdintzat. Beraz, jarduerara horietarako araudi bat egongo da, berdintasunaren helburua lortzeko bidean orientazio hobea egon dadin.

Bestalde, aipatzekoa da gai honetan aldatu egin dela **genero indarkeriaren biktima diren emakumeei laguntza ekonomikoa ordaintzeko euskal araudia**, Genero Indarkeriaren

kontrako Babes Integraleko Neurriei buruzko [abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoan](#) aurreikusitakoaren arabera. Hala, laguntza ekonomiko bat aurreikusten da genero indarkeriaren biktima izan diren emakumeentzat, baldin eta baliabide ekonomikoak falta badituzte eta beren adinagatik, prestakuntza orokorraren eta espezializatuaren faltagatik eta bestelako gizarte egoerengatik enplegu bat bilatzeko zailtasun bereziak izango dituztela uste bada. Eskubide subjektibo hori aitortuta, bada, Lege Organikoaren printzipio zuzentzaileetako bat bermatu nahi da: bitarteko ekonomikoak bermatzea genero indarkeriaren biktima diren emakumeentzat, gizarteratze errazagoa izan dezaten.

Zehazki, laguntza ekonomikoak, biktimaren erantzukizun familiarren arabera zehaztuko denak, helburu nagusi bat dauka: aldi batez leuntzea diru sarrerarik eza, gutxienezko biziraupen baliabideak erraztu dakizkion, erasotzailearengandik independizatu eta bere egoera egonkortu ahal izateko.

Hala, EAEn 2015eko urtarrilaren 1ean indarrean sartu da *Enplegu eta Gizarte Politiketako sailburuaren 2014ko urriaren 29ko Agindua*. Horren bidez, genero indarkeriaren biktima diren emakumeentzako laguntza ekonomikoa (genero indarkeriaren kontrako babes integraleko neurriei buruzko abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoko 27. artikuluan aurreikusia) eman eta ordaintzeko prozedura arautzen da. Araudi horrek, bada, hainbat aldaketa sartu ditu aurreko euskal araudiaren gainean.

Agindu horrek, hain zuzen ere, [abenduaren 2ko 1452/2005 Errege Dekretua](#) garatzen du. Hala, genero indarkeriaren biktima diren emakumeek laguntzaren onuradun izateko bete behar dituzten baldintzak jasotzen ditu, baita baldintza horiek egiaztatzeko modua, laguntzak eman eta tramitatze-ko organo eskudunak eta horiek itzultzeko prozedura (hala badagokio) ere. Halaber, 8. artikulua aurreikusten duenez, gizarte zerbitzuen gaineko administrazio eskudunek, beren prozedura arauen arabera, zaindu eta bermatu egingo dute prozedurako fase guztiak ahalik eta azkarren eta tramiteak sinpletuz egiten direla.

[Lehendakariaren abenduaren 2ko 34/2013 Dekretuaren](#) bidez (Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioeko sailak sortu, ezabatu eta aldatzeko eta horien jarduerara arloak eta funtzioak ezartzeko dekretuaren bigarren aldaketa sartzen duena), berrantolatu egin zen Autonomia Erkidegoko Administrazioeko sailen egitura. Horrez gain, bertako sailen arteko eskumeneren esleipen berria ezarri zen. Hala, Dekretu horren arabera, [Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailera](#) sartu ziren Genero Indarkeriaren Biktima diren Emakumeen Telefono Bidezko Arreta Zerbitzua (SATEVI), ordaintzea bakarrerako laguntza ekonomikoak eta emakumeen kontrako indarkeriaren biktimei arreta ematen dieten profesionalentzako aholkularitza eta arretarako kudeaketa integratua, bai eta dagozkien bitarteko materialak eta giza baliabideak ere. Horrela, bada, Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak, zehazki, Gizarte Zer-

bitzuen Zuzendaritzak, lehen Barne Saileko genero Indarkeriaren Biktimentzako Arreta Zuzendaritzan sartuta zeuden funtzio horiek hartu ditu beregain.

Egiturazko aldaketa horren ondorioz, prozedura arautzen duen agindu berriak Enplegu eta Gizarte Politiketako Saileko Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritza identifikatzen du laguntza horien emakida kudeatu, ezarri eta ebazteko organo eskudun gisa.

Aurreko ekitaldietan araudi hau aplikatuz eskuratutako esperientzian ikusi ahal izan genuenez, beharrezkoa zen araudi eremu honetan aldaketa eta hobekuntza batzuk sartzea. Horien artean nabarmentzekoak dira honako hauek: laguntzaren onuraduna den emakumea adinez nagusia edo adingabe burujabea izan ahal dela; aldi batean diru sarrerarik eza leuntzeko laguntzaren baldintza berariaz sartzea, gutxienezko bitarteko batzuk erraztu dakizkion, erasotzailearengandik independizatu eta bere egoera egonkortu ahal izateko; laguntzen emakida ebazteko epea sei hilabetetik hirura murriztea; eta laguntzaren zenbatekoa igotzeko aukera aztertzeko eskubidea aitortzea, ez soilik eskatzaileak eskaeraren osteko hirurehun egunen barruan seme-alabaren bat izaten duenean, baizik eta baita epe horren barruan emakume migratzaileak seme-alabak biltzea lortu duenean.

3. Jarduera-planaren esparruko bestelako esku-hartzeak

Jarraian, arlo honetan garatutako jarduera nagusiak aipatutako ditugu. Azalpen horretan, bada, Arartekoak emakume eta gizonen berdintasunean izan dituen arreta gune nagusiak zeintzuk izan diren azalduko dugu:

3.1. Elkarteekin egindako bilerak

Aurreko urteetan bezala, hainbat bilera egin ditugu, alardeetan emakumeen partaidetza defendatzen duten kolektibo desberdinen eskaerei jarraiki, Irun eta Hondarribian arrazoi horren ondorioz jasaten duten gatazka jorratzeko. Bilera horietan landu ditugu, batetik, urtero alardeen kontuan sortzen diren jarduera instituzional desberdinei buruzko alderdiak, eta, bestetik, gai estrategikoagoak, emakumeak alarde bietan guztiz sartzeko beharrezko babes sozial eta instituzionala lortzeko asmoz.

Kolektibo horiekin izan ditugun bileretan, Arartekoak berriz ere adierazi du konpromiso sendoa duela lanean jarraitzeko, gatazka hau hasi zenetik egin dugun bezala eta gure esku dauden bitarteko guztiak jarritz, emakumeak Irun eta Hondarribiko jaietan era parekidean integratzen direla defendatze aldera.

3.2. Administrazio eta erakundeekin egindako bilerak

Arlo honi eragiten dioten gaietan jarduten duten herri administrazioekin egindako bileretatik honakoak nabarmendu nahi ditugu:

3.2.1. Arartekoaren partaidetza Etxeko tratu txarrak eta sexu indarkeria jasaten dituzten emakumeei harrera hobea egiteko erakundeen arteko II. akordioaren Jarraipen Batzordean

Aurreko txostenetan jaso dugun bezala, 2011. urteaz geroztik, Arartekoak [Etxeko tratu txarrak eta sexu indarkeria jasaten dituzten emakumeei harrera hobea egiteko erakundeen arteko II. akordioaren Jarraipen Batzordean](#) parte hartzen du (batzordean bertan eta erakunde arteko talde teknikoan), gure erakunde arteko ikuspegia islatzeko, genero indarkeriaren biktima diren emakumeei zuzendutako jarduera publikoetan sortutako arazo edo hutsune posibleak nabarmendu eta egoera hobetzeko proposamenak egite aldera.

2014. urtean, Arartekoak batzorde horren eta haren barruan sortutako erakunde arteko talde teknikoaren bilera guztietan parte hartu du. Lan bilera desberdinetan zehar, genero indarkeriaren biktima diren emakumeen arretari buruzko alderdi desberdinen ikuspegia adierazi dugu eta ikuspuntuok jorratu ditugu. Iaz hainbat lehentasun adostu ziren eta egun landuak izaten ari dira, Erakunde arteko Akordiotik aldaketa egokiak sustatu daitezkeen lehentasun horien pean dauden administrazio eta zerbitzu desberdinetan. Lehentasun horien artean honakoak azpimarratu behar dira: gai honi buruzko terminologia berrikusteko beharra, horrek eragin ditzakeen inplikazio sozial eta juridikoak kontuan hartuta; genero indarkeriaren egoera antzemateko prozedura handitzeko beharra; genero indarkeriaren biktima diren emakumeen seme-alaba adingabeen arreta; indarkeria jasaten duten emakumei arreta ematen dieten pertsona eta profesional desberdinei generoaren gaineko prestakuntza emateko premia; genero indarkeriaren biktima diren emakumeak justiziara sartzeko orduan dituzten baldintza desberdinak hobetzeko beharra, jarduera publikoa emakumeak prozesu judizial luzean zehar babestera orientatuz; gai honetan jarduteko gaitasuna duten agente publiko desberdinen artean koordinazioa areagotzen jarraitzeko beharra.

Lehentasun horien esparruan, bada, 2014. urtean Erakunde arteko Talde Teknikoak ahalegin handia egin du administrazio publikoaren zerbitzuean dauden eta genero indarkeriaren biktima diren emakumeentzako laguntza arduratzen diren langileen prestakuntza sistematikorako jarduerak eta irizpideak garatzeko eta eztabaida bat sortzeko, genero indarkeriaren biktima diren emakumeen seme-alaba adingabeen harira esku hartze publiko koordinaturako oinarriak ezartze aldera, adingabeok ere indarkeria horren biktima direla kontuan hartuta.

3.2.2. Erakunde arteko lankidetzak Emakunderekin eta Gipuzkoako Foru Aldundiko Berdintasun Zuzendaritzarekin, alardeetan emakumeen berdintasuna defendatzeko

Defentsa bulego honek 2013an hasitako lan ildoan jarraitu du 2014. urtean ere, [Emakunderekin](#) eta [Gipuzkoako Foru Aldundiarekin](#) batera, Irun eta Hondarribiko alardeetako gatazkei irtenbideak bilatzeko sustatutako erakunde arteko espazioaren esparruan. Besteak beste, espazio honetatik sustatu da bitartekaritza akademiko espezializatu baten esku hartzea, bi udalerrietako eragile instituzional eta sozial desberdinen artean elkarrizketarako espazioak ireki daitezkeen, aipatu gatazka horiek konpontzeko.

Urte honetan zehar, baterako lanari eta aldizkako bilerekin esker, etengabeko lankidetzak egonkorra izan dugu Emakunderekin eta Gipuzkoako Foru Aldundiko Berdintasun Zuzendaritzarekin, 2013an hasitako bidetik. Lankidetzak horren helburua erakunde arteko itun bat lortzea da, Irun eta Hondarribiko alardeetan emakumeen eta gizonen berdintasuna lor dadin. Erakunde honen ustez, eta halaxe adierazi dugu hainbat aldiz, emakumeen berdintasun eskubidea eta printzipioa era irekian zalantzan jartzen duen gatazka bat betikotzeak seriooki ahultzen du gure sistema demokratikoa eta, beraz, euskal agintari publikoek irmoki jorratu beharreko gaia da. Hori dela eta, aipatu erakunde horiekin (gai honekin lotura zuzena duten guztiekin) lanean jarraitu dugu, erakunde arteko estrategia bateratuak ezarriz, alardeen arazo hori bideratzeko aukera posibleen gaineko adostasun sozial eta instituzional zabalak ezartzeko asmoz.

Lan horren lehen emaitzak 2014. urtean zehar ikusi ahal izan dira. Izan ere, hiru erakundeek komunikazio, dei eta manifestazio bateratuak egin ditugu alardeen gaian egondako gertaera desberdinen gainean (besteak beste, berariazko deia Irun eta Hondarribiko udalei, desfile parekideei harrera egin diezaieten eta gatazka horietan duten erantzukizun publikoa bereganatu dezaten, egiten ari garen lan instituzional bateratu honetara batuta). [Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoko Kabineteak](#) 2014an egindako azterlanaren arabera, [Hondarribiko herritarren jarrerak alardearen inguruan](#) izenburupean (landa lana: 2014/05/08), gehiengo sozialak dio, Hondarribian, inkesta egin duten pertsonen %84ren ustez egungo egoerak tristura, lotsa, nazka, asperdura, haserrea edo sumindura eragiten diola. Bestalde, %72k dio garrantzitsuena egungo egoeraren aurrean irtenbideak bilatzea dela. Gainera, %43k emakumeek alardean parte hartzeko formularen bat bilatzea nahiko luke, Eusko Jaurlaritzak egindako azterketa soziologikoa horren arabera.

Ondorio horiek ikusita, bada, erakunde arteko espazioari egokia iruditu zaio elkarrizketarako espazioak irekitzeko partaidetza jarduera profesionalak sustatzea.

3.2.3. Nazio batuen Giza Eskubideen Kontseiluko Lan Taldearekin egindako bilerak, Legean eta Praktikan emakumeen kontra egiten den bereizkeriari buruz

Legean eta praktikan emakumeen bereizkeriaren kontra egiteko Nazio Batuen Giza Eskubideen Kontseiluko Lan Taldea (GZKLT) Espainiara etorri zen 2014ko abenduaren 9tik 19ra eta hainbat organismo eta agintariarekin elkarrizketatu zen. Euskadin, Emakunderekin, Arartekoarekin eta [Eusko Jaurlaritzako Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzarekin](#) (Bake eta Bizikidetzak Idazkaritzara atxikia) elkarrizketatu zen.

Arartekoarekin egindako elkarrizketan, hainbat gai jorratu ziren eta erakunde honek eztabaidatutako eremu bakoitzean egiten duen lana azaldu zen:

- Indarkeria matxistaren edo genero indarkeriaren biktime diren emakumeentzako arreta. [Arartekoaren txosten berezia aipatu zen, EAEn emakumeen kontrako indarkeriari erakundeek emandako erantzunari buruzkoa](#). Halaber, *Etxeko tratatu txarrak eta sexu indarkeria jasaten dituzten emakumeei harrera hobea egiteko erakunde arteko II. Akordioaren* esparruan (Batzordea eta Erakunde arteko Talde Teknikoa) egin dugun lana eta tramitatu ditugun kexa espedienteetan gai honen harira ezarri ditugun gomendioak azaldu genituen.
- Krisi ekonomikoaren eragina emakumeen egoeran. [Krisiaren eragina haurrengan](#) izeneko Arartekoaren lana aipatu zen. Horrez gain, DBE jasotzen duten guraso bakarreko familiei eta oraindik ere dauden soldata desberdintasunei buruzko datu estatistikoak eman ziren, horrek guztiak pentsarazten baitigu pobrezia emakume aurpegi duela.
- Jai arloko emakumeen berdintasuna ere izan zen hizpide, batez ere Irun eta Hondarribiko alardeen kasuan, eta Lau-dioko San Roque kofradiaren bazkariaren kasuan.
- Kirol arloko emakumeen berdintasunari buruz ere mintzatu ginen. Arartekoak, izan ere, hainbat esku hartzen egin ditu hurren futbolaren gaian, Donostiako Kontxako hondartzan. Horrez gain, Bidasoaldeko emakumeen kirol taldeek komunikabideen eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren harrera ofizialen eskutik bereizkeria nabarmena jasan dute eta gai horretan ere lanean ibili gara.
- Arartekoak Plentziako historiari buruzko informazio panelen kontuan ere esku hartu du, gizonak baino ez baitziren agertzen. Esku hartze horren ondorioz, bada, gomendio bat idatzi genuen azalpen horretan genero ikuspegia sarziten, emakumeek aipatu hiribildu horretako historian izan duten zeregina ikusarazteko asmoz.

- Balio sozialak. Adingabean artean balio matxistak daudela egiaztatu dugu, [adingabekoei balioak transmititzeari buruzko Arartekoaren txosten berezian](#) ikus daitekeen bezala.
- Lana eta familia uztartzeko politikak garrantzitsuak dira, emakumeak berdintasun egoeran egon daitezen lan merkatura sartu eta lanean eta profesionalki promozionatu ahal izateko. Gai hori berariaz landu dugu [Lana, familia eta norberaren bizitza bateragarri egiten laguntzeko politika publikoak berriz aztertze bidean](#) izeneko gure azterlanean, eta, orainsuago, [Familiei laguntzeko politikak Euskadin: azterketa eta proposamenak izeneko txosten berezian](#).
- Beste gai batzuk ere landu genituen, esaterako: [emakume lesbianen ikusgarritasuna](#) –Arartekoak ikerketa bat egin du horren gainean, beka baten bidez-; eta, osasun arloan emakume eta gizonen artean antzematen diren desberdintasunak– gai hori ere beste ikerketa batean aztertu zen, Arartekoak sustatuta, beka baten bidez-. Hala, [generoak osasun arloan](#) duen garrantzia agerian geratu da.
- Arlo ekonomikoa. Eremu pribatua esku hartzeko legezko eskumenik ez dugun arren, bilera horretan azaldu genuenez oraindik ere bereizkeria kasuak daude lan merkatura sartzeko orduan, soldata desberdinak daude emakume eta gizonen artean, administrazio publikoan bertan ere, eta eragozpen serioak daude emakumeak lan arloan eta profesionalki promozionatzeko orduan. Era berean, lan eskastasunak gizonei baino gehiago emakumei eragiten diela egiaztatu ahal izan genuen.

4. Herritarren eskubideen egoeraren balorazioa

Hiritarrek euskal administrazio publikoekin duten harremanetan sexuaren ondoriozko bereizkeria arazoak planteatzen dituzten kexak asko ez diren arren, ezin dugu esan administrazio publikoek beren esku dauden bitarteko guztiak jartzen dituztenik berdintasun formal hori benetakoa eta eraginkorra izan dadin. Horren isla dira honako hauek: soldata desberdintasunak daude oraindik ere emakume eta gizonen artean, administrazio publikoetan ere; emakumeek eragozpenak aurkitzen dituzte lanpostu jakin batzuk eskuratzeko orduan eta beren lanbideetan promozionatzeko orduan: arlo desberdinak uztartzeko zailtasunak eragin berezia dute emakumeengan; emakumeen artean langabezia tasa altuagoak daude; emakumeen kontrako indarkeriaren lakra gaitzesgarriak oraindik hor dirau; pobrezia gehiago eragiten die emakumei krisi egoeretan; eremu batzuetan emakumei kalte egiten dieten estereotipoak daude; emakumeek zailtasunak dituzte justiziara jotzeko orduan. Horrek guztiak aise justifi-

katzen du berdintasunaren helburuari eutsi behar zaiola eta beharrezkoa dela agintari publikoek berau era aktiboan sustatzea, ahalegin berezia eginez mundua genero ikuspegitik begiratzeko eta desberdintasun egoerak antzemateko, heretik formalak diren manifestazioez harago, ekintza positibo irmoekin egoera horri aurre egiteko.

Emakumeen ikusgarritasuna jai, kultura eta arte arloko espazioetan

Oraindik ere zailtasunak daude emakumeek kulturaren, jaien, artearen eta kirolaren eremuan parte hartzeko eta ikusgarriak izateko. Eremu horietan, izan ere, emakumeen presentzia eta ikusgarritasun falta nabarmena da, artean adibidez. Beste eremu batzuetan partaidetza eta aintzatespen maila batzuetarako sarbidea mugatuta dute, kirol praktika jakin batzuetan esaterako.

Historikoki emakumeen ikusgarritasun eta presentzia gutxiago izan duten eremuotan emakumeen partaidetza eta ikusgarritasuna sustatzeko bideak irekiko dituzten ekintza positiboko neurriak erronka serioa dira administrazio publikoentzat. Izan ere, nahitaez ahalegin instituzionala egin behar da genero ikuspegiarekin jarduteko, berariazko asmoa eta ikuspegi zehatza izanez ordezkapen urri hori antzemateko eta era kontzientean egiteko aurre emakumeentzako desberdintasun materialak betikitzen dituzten inertzia sozialari, ezin baitira halako jarrerak onartu sexuen arteko berdintasun osoa aldarrikatzen duen sistema batean.

Irun eta Hondarribiko alardeetan emakumeentzako desberdintasunak agerikoak dira oraindik ere eta gizartearen nolabaiteko babesa dute. Egoera horren aurrean, bada, erakunde publiko eskudunek, jarrera horiek pribatuak direla adierazita, ez dute beharrezko sendotasunez jokatzeko egoera horiek behin betiko amaitu daitezkeen. Erakunde gisa, bada, gure betebeharra da behin eta berriz azpimarratzea agintari publikoek ekintza positiboko neurriekin sustatu behar dituztela eremu horietan emakumeen berdintasun eskubidea defendatzeko ekimenak. Gainera, ezinbestekoa da euskal erakundeek, hiritarren sentsibilizazio eta kontzientziaren bidez, lan egitea edozein espaziotan emakumeak baztertzeko jarrerak babesten dituzten estereotipo oro amaitzeko.

Emakumeen posizio ekonomikoa ahuldua

Beharrezkoa da agintari publikoek neurri berriak aztertu eta aktibatzea emakumei jabetasuna emateko (ekonomikoa, kulturala eta soziala), gizonen eta emakumeen zaintzaren gaineko erantzukizuna partekatzeko kontzientziario sozialaren bidez

III

nahiz lana eta familia uztartzeko babes eta sustapen estrategikoaren bidez. Horretarako, hain zuzen ere, hezkuntza sisteman estereotipoak indargabetu eta neskak orientatu eta babesteko esku hartu beharko da, emakumeek hezkuntza mailan dituzten gaitasun altuen eta beren aukera ekonomiko urrien arteko ezohiko tartea ezabatzeke.

Emakumeak gizarte agente estrategikoak izan behar dira pobrezia eta gizarte bazterkeriako egoerei aurre egiteko. Ahulezia bereziko egoeretan dauden emakumeek, adibidez etorkinek edo ezintasunen bat duten emakumeek, ekintza berezi eta biziak behar dituzte berdintasun kuota handiagoak lortzeko eta gizartean baztertuak daudela saihesteko.

Genero indarkeria

Gure gizartean, zoritxarrez, oraindik ere emakumeen giza eskubideak urratzen dira eta, ondorioz, aurten ere gai hori

jorratu behar izan dugu. Euskal administrazio publikoek bi-tarteko asko jartzen dituzte arazo horri aurre egiteko, baina hobekuntzaren aldeko etengabeko ahaleginak soilik lagunduko digu bide horretan aurrera egiten. Euskal agintari publiko desberdinen ekimenak ildo horretatik doaz eta, horregatik, txalotzeko modukoak dira.

Gure iritziz berehalako esku hartzea behar duten lan ildoak honakoak dira: batetik, hezkuntza sistema eta, bestetik, indarkeria egoeran dauden emakumeei arreta ematen dieten pertsonen prestakuntza, batez ere justizia sistemako langileena. Era berean, beharrezkoa da indarkeriaren bik-tima diren emakumeen seme-alaba adingabeen legezko tratamendua aldatzea, behar duten babesa jaso dezaten. Gai hori eskumen eremu autonomikoaz harago doa, baina, edonola ere, EAEko jarduera eremuan bertan ere hobeto orientatu daiteke adingabeei eta beren amei eman beharreko laguntza.